

Майкъл Морнурго

Историята на
редник Пийсфул

Издателство „Фюм“

*На скъпата ми кръстница
Мери Нивън*

Private Peaceful

© Michael Morpurgo, 2012

Историята на редник Пийсфул

Превод Мария Пипева

Редактор Албена Раленкова

Корица Бранимир Младенов

© Издателство „Фюм“, 2016

ISBN 978-619-199-117-4

ДЕСЕТ И ПЕТ

Тръгнаха си и най-сетне съм сам. Цялата нощ е пред мен и не трябва да прахосам нито миг. Няма да я проспя, няма да се поддам на съня. Не бива, защото всяка секунда е скъпоценна.

Ще се опитам да си припомня всичко точно както се случи. Ден след ден съм преживял дните на почти осемнайсет години и днес трябва да си припомня колкото може повече от тях. Искам нощта да е дълга, дълга като живота ми, а не изпълнена с бегли сънища, които ме тласкат неугържимо към утрото.

Тази нощ, повече от всяка друга в живота ми, искам да се чувствам жив.

***

Чарли ме хваща за ръка и ме води – знае, че не искам да ходя там. За пръв път в живота си нося яка и тя ме задушава. Обувките са ми като чужди, тежат на краката ми. Сърцето ми също е натезало, защото ме е страх от мястото, където отиваме. Чарли често ми е

разправял колко ужасно е това нещо, училището. Знам за господин Мънингс, за гневните му изблици и за пръчката, окачена на стената над бюрото му, с която бие учениците.

Големия Джо не трябва да ходи на училище и това изобщо не е честно. Той е много по-голям от мен. По-голям е дори и от Чарли, а никога не е ходил на училище. Стои си вкъщи при мама, повечето време седи горе на своето гърво, пее „Портокали и лимони“ и се смее. Големия Джо е винаги щастлив, винаги засмян. Де да можех и аз да съм щастлив като него. И аз да си стоя вкъщи. Не искам да ходя с Чарли. Не искам да ходя на училище.

Поглеждам назад през рамо с надежда мама да се затича след мен и да си ме върне у дома. Но тя не помръдва и училището, с господин Мънингс и пръчката му, приближава с всяка крачка.

– Искаш ли на конче? – предлага Чарли.

Той вижда как очите ми се пълнят със сълзи и знае какво ми е. Чарли е три години по-голям от мен, всичко е преживял, всичко знае. Пък и е силен и много добре ме носи на конче. Затова се покатервам на гърба му и се хващам здраво. Стискам очи да не ми потекат сълзите, мъча се да не изхлипам на глас. Но не из-

трайвам дълго: зная, че тази сутрин не е началото на нещо ново и вълнуващо, както твърди мама. Хванал се здраво за врата на Чарли, си мисля, че това са последните мигове от безгрижния ми живот и че следобед, като се върна вкъщи, вече няма да съм същият човек.

Отварям очи и виждам една мъртва врана, увиснала със зейнал клюн на оградата. Дали са я простреляли точно когато се е канела да подхване грачещата си песен? Полюшва се, дори и след смъртта перата ѝ продължават да улавят вятъра. Семейството и приятелите ѝ грачат скръбно и гневно високо от брястовете над главите ни. Не ми е жал за нея. Нищо чудно точно тя да е прогонила моята червеношийка и да е опразнила гнездото ѝ. Това си бяха моите яйца. Бяха пет, живи и топли погланта ми. Помня как ги извадих едно по едно и ги сложих в шепата си. Исках ги за сбирката си, която държах в една консервена кутия. Щях да ги продухам, както бях видял от Чарли, и да ги сложа в памук при яйцата ми от кос и от гълъб. Понечих да ги взема, но нещо ме спря, накара ме да отдръпна ръка. Червеношийката ме наблюдаваше от розовия храст на татко, а немигащите ѝ очички като черни мъниста сякаш ме умоляваха.

От тези птичи очи ме гледаше татко. Погрозовия храст, дълбоко във влажната, изпълнена с червеи пръст, бяха заровени любимите му вещи. Първо мама сложи лулата му. После Чарли постави подкованите му ботуши, легнали, сякаш заспали, сгушени един в друг. Големия Джо коленичи и ги покри със стария татков шал.

– Твой ред е, Томо – обади се мама.

Но аз нямах сили да го направя. Държах ръкавиците, които татко носеше в деня на смъртта си. Помня как вдигнах едната. Знаех нещо, което другите не знаеха. Никога нямаше да мога да им го кажа.

Накрая мама ми помогна. Татковите ръкавици легнаха върху шала, с дланите нагоре и с палци, опрени един в друг. Усецах как тези ръце искат да ме спрат, да ме накарат да размисля, да не взимам яйцата, да не посягам на нещо, което не е мое. Така че не ги взех. Вместо това ги наблюдавах как се развиват, видях мършавите новоизлюпени голишарчета със зейнали за храна човчици, чувах неустовото писукане, когато дойдеше време за хранене. Една сутрин от прозореца на стаята си станах свидетел – прекалено късно – на края на клането. Също като мен двете възрастни

червеношийки гледаха, покрусени и безпомощни, как враните убийци, приключили със злодеянието си, отлитат с грак в небето. Не обичам враните. Никога не съм ги обичал. Онази, която висеше на оградата, си беше получила заслуженото. Така си мисля.

Чарли пъпли с мъка нагоре по баира към селото. Вече се вижда църковната камбанария, а под нея – покривът на училището. Устата ми е пресъхнала от страх. Хващам се по-здраво за Чарли.

– Първият ден е най-страшен – обажда се той запъхтян. – После не е толкова зле. Честна дума.

Когато Чарли каже „честна дума“, знам, че ме лъже.

– Пък и аз ще се грижа за теб.

Виж, това го вярвам, защото винаги се е грижил за мен. И той устоява на думата си: сваля ме от гърба си и ме превежда през подвикванията и закачките на училищния двор, с ръка на рамото ми. Моят утешител и закрилник.

Звънецът бие и ние се нареждаме в две редици, по двайсетина деца във всяка. Някои са ми познати от неделното училище. Оглеждам се и забелязвам, че Чарли вече не е до мен. В

другата редица е, откъдето ми намига. Аз примигвам в отговор и той се засмива. Не мога да намигам с едно око, още не съм се научил. На Чарли винаги му става много смешно от това. После виждам, че господин Мънингс е застанал на стълбите пред училището и пропуква с кокалчетата на пръстите си във внезапно настаналата тишина. Бузите му са обрасли със снопчета косми, а жилетката му е опъната от голямо шкембе. В дланта си държи златен часовник с отворено капаче. Страшното в него са очите, а аз съм убеден, че те шарят да ме открият.

– Аха! – провиква се той и сочи право към мен.

Всички се обръщат да ме видят.

– Нов ученик, нови мъки и главоболия за мен. Сякаш не ми стига един Пийсфул. С какво съм заслужил още един? Първо Чарли Пийсфул, а сега и Томас Пийсфул. Няма ли край неволите ми? Запомни добре, Томас Пийсфул! Тук аз съм твоят господар и повелител. Ще правиш каквото кажа и когато го кажа. Никакви увъртания, никакви лъжи, никакво богохулство. Ще идваш на училище с обувки на краката. И с умити ръце. Това са моите заповеди. Ясно ли е?

– Да, сър – прошепвам аз, изненадан, че от

гърлото ми изобщо излиза някакъв звук.

Минаваме покрай господин Мънингс един по един, с ръце зад гърбовете. Чарли ми праща усмивка, когато двете редици се разделят. Аз съм при „гребосъците“, той – при „големите“. Оказва се, че съм най-малкият от гребосъците. Повечето от големите са по-големи и от Чарли, някои – на по четиринайсет. Следя го с поглед, докато вратите се затварят и той изчезва. До този момент не съм знаел какво е да си наистина сам.

Връзките на обувките ми са се развързали. Не мога да си ги вържа сам, а Чарли го няма. Откъм съседната стая чувам гръмовния глас на господин Мънингс, който проверява присъстващите, и се радвам, че ние сме при госпожица Макалистър. Нищо, че говори с особен акцент – поне се усмихва и поне не е господин Мънингс.

– Томас – казва ми тя, – ще седиш тук, до Моли. Между другото, обувките ти са развързани.

Докаато сядам на мястото си, всички хихикат. Единственото, което искам, е да избягам, но не смея. Нищо не мога да направя, освен да се разплача. Навеждам глава да не видят сълзите ми.

– С плач няма да си вържеш връзките – обажда се госпожица Макалистър.

– Не мога, госпожице – отвърщам аз.

– В тази класна стая няма „не мога“, Томас Пийсфул. Значи, ще трябва да те научим как да ги връзваш. Затова сме всички тук, Томас, да се учим. Нали затова ходим на училище? Покажи му, Моли. Моли е най-голямото момиче в класа, Томас, и най-добрата ми ученичка. Тя ще ти помогне.

И докато госпожица Макалистър проверява присъстващите, Моли коленичи пред мен и ми завързва обувките. Прави го по различен начин от Чарли, по-красиво, по-бавно, на голяма двойна фльонга. През цялото време не вдига поглед, нито веднъж, а на мен ми се иска да ме погледне. Косата ѝ е със същия цвят като Билибой, стария кон на татко – кестенява и лъскава – и ми се ще да протегна ръка и да я докосна. После тя най-сетне ме поглежда и ми се усмихва. Толкова ми трябва. Изведнъж вече не ми се иска да избягам у дома. Искам да остана тук, с Моли. Знам, че имам приятел.

В междучасието, на двора, искам да отида при нея и да я заговоря, но няма как – тя през цялото време е заобиколена от кикотещи се

момичета. Току ме поглеждат през рамо и се смеят. Оглеждам се за Чарли, но той бели конски кестени от бодливите им обвивки заедно с приятелите си, а те всички са от големите. Отивам и сядам на един стар пън. Развързвам връзките на обувките си и се опитвам пак да ги завържа, като си припомням как го направи Моли. Пробвам отново и отново. След малко успявам. Фльонгата е крива и хлабава, но все пак успях. Най-хубавото е, че от другия край на двора Моли ме е видяла как го правя и ми се усмихва.

Вкъщи не ходим с обувки, слагаме ги само за църква. Е, мама носи обувки, разбира се, а също и татко. Той почти не свалеше високите си подковани ботуши, с тях беше и когато загина. Когато гървото падна върху него, и аз бях в гората. Бяхме само двамата. Тогава още не ходех на училище и той често ме взимаше със себе си на работа, да не правя бели вкъщи. Яздех на Билибой зад татко, хванат за кръста му и притиснал лице в гърба му. Много обичах, когато Билибой препуска в галоп. Онази сутрин галопирахме през цялото време, докато се изкачвахме по хълма и навлизахме в гората Фордс Клиф. Когато татко ме свали от седлото, още се смеех от радост.

– Е, хайде, разбойнико – каза ми той, – бягай да се забавляваш!

Нямаше нужда да ме подканя. Имах си предостатъчно занимания – да надничам в дупки на язовци и на лисици, да търся следи от сърни, да бера цветя, да гоня пеперуди. Но онази сутрин намерих мишка, умряла мишка. Погребвах я под купчина листа и започнах да ѝ майсторя гървен кръст. Наблизо татко сечеше едно гърво с отмерени удари на брадвата и както винаги, при всяко замахване издаваше нещо като сумтене или пъшкане. По едно време той като че ли запъшка по-силно – поне така ми прозвуча отначало. Но после усетих, че звукът не идва от татко, а някъде отгоре, високо между клоните.

Погледнах нагоре и видях как огромното гърво точно над мен се люлее, докато всички други бяха неподвижни. То скърцаше, а другите – не. Едва тогава разбрах, че гървото се накланя и ще падне право върху мен, че ще ме премаже, а аз нищо не мога да направя. Стоях и го гледах като омагьосан, а краката ми сякаш се бяха вкаменили и изобщо не можеха да помръднат.

Чувам как татко крещи:

– Томо! Томо! Бягай, Томо!

Но не мога да побегна. Виждам татко с развята риза да тича към мен между дърветата. Усещам как с един замах ме сграбчва и ме мята настрана, като житен сноп. Разнася се оглушителен грохот и после всичко изчезва.

Когато идвам в съзнание, първото, което виждам, е татко – подметките на ботушите му, с износените гвоздеи. Пропълзявам към него. Короната на огромното дърво го е затушила към земята. Той лежи по гръб, с лице, извърнато на другата страна, сякаш не иска да го видя. Едната му ръка е протегната към мен, ръкавицата му е паднала, а пръстът му ме сочи. От носа му тече кръв и капе по листата. Очите му са отворени, но веднага разбирам, че не ме виждат. Не диша. Започвам да му креция, да го разтърсвам, но той не се събужда. Вдигам ръкавицата.

В църквата седим един до друг на първия ред: мама, Големия Джо, Чарли и аз. Никога не сме седели на първия ред. Той е за Полковника и семейството му. Ковчезът е сложен на дървени подпори, а в него е татко, с празничния си костюм. По време на молитвите и химните една лястовичка не спира да кръжи из църквата, прелита от един прозорец на друг,

от табана до олтара, търси откъде да излети навън. А аз съм сигурен, че това е татко, който иска да се освободи. Знам, че е така, защото неведнъж ни е казвал, че в следващия си живот иска да е птица, за да може да лети където си поиска.

Големия Джо непрекъснато сочи към лястовичката. После изведнъж става, отива до вратата на църквата и я отваря. Когато се връща, на висок глас обяснява на мама какво е направил, а Баба Вълчица, която седи до нас с черното си боне, хвърля намръщени погледи – към него и към всички ни. Тогава разбирам нещо, което дотогава не съм усещал: тя се срамува, че е част от нашето семейство. Едва много по-късно, когато пораснах, бях в състояние да си го обясня.

Лястовичката е кацнала на една греда високо над ковчега. Спуска се и се стрелка напред-назад над пътеката между редовете, докато накрая намира отворената врата и отлита. А аз знам, че татко вече е щастлив в следващия си живот. Големия Джо се засмива на висок глас и мама взема ръката му в своята. Чарли улавя погледа ми. В този миг и четиримата си мислим едно и също.

Полковника се качва на амвона да говори,

стиснал с една ръка ревера на самото си. Заявява, че Джеймс Пийсфул е бил добър човек, един от най-добрите работници, които някога е имал, човек на място, винаги засмян, докато си върши работата, и че пет поколения от фамилията Пийсфул са работили за семейството на Полковника. През всичките тридесет години, когато бил лесничей в имението му, Джеймс Пийсфул нито веднъж не закъснял за работа и бил гордост за семейството си и за цялото село. Докато Полковника продължава да ги реди разни такива, аз си мисля как татко го наричаше „гърт пръдльо“, „изкуфял старчок“, а и с по-груби думи, пък мама отговаряше, че може и да е изкуфял старчок, но той му плаща надниците, а и покривът над главите ни е негов. Затова ние, децата, ако си знаем интереса, трябвало да проявяваме уважение, да му се усмихваме и да го поздравяваме почтително, като го срещнем, и да се стараем да изглеждаме искрени.

След това всички се събираме около гроба, спускат ковчеза с татко, а свещеникът не престава да говори. Аз искам татко за последен път да чуе птиците, преди земята да го погълне във вечната си тишина. Татко обича чучулиги, обича да ги гледа как се издигат тол-

кова нависоко, че накрая остава само песента им. Вдигам поглед с надежда да зърна чучулига, но вместо това от кипариса запява кос. Е, и кос ще свърши работа. Чувам как мама шепне на Големия Джо, че всъщност татко вече не е в ковчега, а горе на небето – тя сочи към небето отвъд камбанарията – и че е щастлив и безгрижен като птичка.

Пръстта барабани върху ковчега зад гърба ни, докато се отдалечаваме и оставяме татко сам. Вървим към къщи по пътеката между живите плетове, Големия Джо къса напръстник и орлови нокти, пълни мамините ръце с цветя, а никой от нас не намира нито сълзи, нито думи. Аз най-малко от всички. Защото нося в себе си ужасна тайна, която не мога да споделя с никого, дори с Чарли. Татко можеше и да не загине онази сутрин в гората Фордс Клиф. Той се втурна да ме спасява. Ако бях опитал да се спася сам, ако бях побягнал, сега той нямаше да лежи мъртъв в ковчега си. Докато мама ме гали по косата, а Големия Джо ѝ поднася ново цвете, единствената ми мисъл е, че аз съм виновен за всичко.

Аз убих собствения си баща.